

Suomen
Liikunta ja
Urheilu

Kansallinen LIIKUNTATUTKIMUS 2009-2010

Liikuntatutkimus
on ainoa
säännöllinen
liikunnan
harrastamisen
trenditutkimus
Suomessa.

VAPAAEHTOISTYÖ

Nuori Suomi | Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry | Suomen Kuntoliikuntaliitto
Suomen Olympiakomitea | Helsingin kaupunki | Opetus- ja kulttuuriministeriö

Liikuntatutkimus 2009–2010

Vapaaehtoistyö

Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry:n, Nuori Suomi ry:n, Suomen Kuntoliikuntaliiton,
Suomen Olympiakomitean sekä Helsingin kaupungin teettämä liikuntatutkimus 2009–2010,
jonka on toteuttanut Suomen Gallup Oy.
Tutkimus on tehty yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

SLU:n julkaisusarja 8/2010

ISSN: 1455-9781

ISBN: 978-952-5828-25-2 (nide)

ISBN: 978-952-5828-26-9 (pdf)

Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry

Radiokatu 20
00240 Helsinki
www.slu.fi

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Liikunnan kansalaistoiminta: 19-65-vuotiaiden osallistuminen liikunnan kansalaistoimintaan	6
3	Liikunnan kansalaistoiminta: Kokonaiskuva kun juniorit ja seniorit mukana.....	13
4	Kilpailujen paikan päällä tapahtuva seuraaminen	14
5	Liikuntaharrastuksiin käytettävät varat	17
6	Lajit, joissa kansalaiset toivovat kansainvälistä menestymistä.....	20
	Liikuntatutkimuksen 2009-2010 asiantuntijaryhmä:	31

1 Johdanto

Tutkimus on Suomen Liikunnan ja Urheilun (SLU), Nuori Suomi ry:n, Suomen Olympiakomitean, Helsingin kaupungin sekä Suomen Kuntoliikuntaliitto ry:n teettämä Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010, jonka on toteuttanut TNS Gallup Oy. Opetus- ja kulttuuriministeriö on rahoittanut tutkimusta ja osallistunut tutkimuksen suunnitteluun.

Tässä osaraportissa kerrotaan liikunnan ja urheilun kansalaistoiminnasta 19-65-vuotiaiden keskuudessa. Raportti sisältää tiedot väestön osallistumisesta liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyöhön tai luottamustehtäviin sekä tiedot kilpailujen paikan päällä tapahtuvasta seuraamisesta ja liikuntaan kohdistuvan rahankäytön.

Tässä yhteenvedossa tarkastellaan myös 15-18- ja 66-79-vuotiaiden osallistumista liikunnan ja urheilun kansalaistoimintaan. Tutkimukseen liittyen kerättiin myös erillisaineisto, joka edustaa maan 66-79-vuotiaita seniorikansalaisia. Aiemmin heidän osallistumisestaan liikunnan kansalaistoimintaan ei ole ollut luotettavaa tietoa. Lasten ja nuorten liikuntatutkimuksen yhteydessä tiedusteltiin 15-18-vuotiailta osallistumista liikunnan vapaaehtoistyöhön. Yhdistämällä eri aineistoista saadut tiedot, saadaan selville, mikä on kokonaisuudessaan liikunnan kansalaistoiminnan volyyymi maassamme.

TNS Gallup Oy on toteuttanut tutkimuksen puhelinhaastatteluina helmikuun 2009 ja tammikuun 2010 välisenä aikana. Joka kuukausi on tehty noin 500 haastattelua heinäkuuta lukuun ottamatta. Kaikkiaan haastatteluja tehtiin 5.588. Tutkimusnäyte edustaa maan 19-65-vuotiasta väestöä (Ahvenanmaa pois lukien). Otoksen muodostaminen on toteutettu monivaiheisena ositettuna otantana siten, että lopputuloksena on edustava otos aikuisväestöstä.

Seniorikansalaisiin (66-79-vuotiaat) kohdistettu lisäotos on tehty myös puhelinhaastatteluina helmikuun 2009 ja tammikuun 2010 välisenä aikana. Haastatteluja tehtiin seniorikansalaisten keskuudessa 1.013 (noin 100 haastattelua kuussa). Nuoria 15-18-vuotiaita haastateltiin puhelimitse kaikkiaan 1.500 (noin 135 haastattelua kuussa).

Myös vuosina 1997-1998, 2001-2002 ja 2005-2006 toteutettiin tutkimus, jossa koottiin tiedot yhteensä noin 5.500 suomalaisen (19-65-vuotiaat) liikuntakäyttäytymisestä. Tutkimusmetodiikka oli tässä tutkimuksessa pääpiirteissään sama kuin nyt toteutetussa. Ympäri vuoden jatkuvalla aineistonkeruulla on haluttu asettaa eri urheilulajit tasaveroiseen asemaan vuodenaikojen suhteen.

Kaikkien otantatutkimuksien tuloksiin sisältyy tietty epävarmuus mahdollisten satunnaisvirheiden takia. Epävarmuustekijää hallitaan laskemalla mahdollisten virheiden esiintymistodennäköisyyden pohjalta luottamusvälejä eri suurille otoksille tai niiden osille. Tietyille tutkimustulokselle laskettu luottamusväli osoittaa ne raja-arvot, joiden väliin perusjoukkoa koskeva tulos jää tietyllä varmuudella. Jos luottamusvälin laajuus sovitaan 95 %: tasolle, niin tutkimusta toistettaessa viidessä tapauksessa sadasta osuisi otannan näyttämä tulos sattuman johdosta luottamusvälin ulkopuolelle. Tällä luottamustasolla esim. liikunnan kansalaistoimintaa osallistuvien määrä 16 % merkitsee käytetyllä otoskoolla 15 %-17 % eli 499.000-566.000 vapaaehtoistojaa.

Mikäli tarkastellaan jalkapallon puitteissa vapaaehtoistyötä tekeviä (ks. liitetaulukko 1.), niin 95 % varmuustasolla toimijoiden määrä on noin 80.000-91.000 välillä tutkimustuloksen ollessa 84.000. Nämä esimerkit on tarkoitettu lukuohjeeksi kun kansalaistoimintaan osallistuvien määriä arvioidaan. Tutkimuksessa oli tälläkin kertaa useampia lajeja, joissa haastattelut eivät tuottaneet yhtään lajin vapaaehtoistyötä tekevää. Tällaisilla lajeilla on todellisuudessa tietystikin runsas joukko vapaaehtoistyötä tekeviä, mutta joita ei sattumasta johtuen osunut yhtään tutkimuksen otokseen.

2 Liikunnan kansalaistoiminta: 19-65-vuotiaiden osallistuminen liikunnan kansalaistoimintaan

Yli puoli miljoonaa 19-65-vuotiasta mukana liikunnan kansalaistoiminnassa

Tutkimuksessa selvitettiin, miten 19-65-vuotiaat osallistuvat vapaaehtoistyöhön tai luottamustehtäviin liikunnan parissa. Vastaajilta kysyttiin, ovatko jollakin tavoin mukana liikunnan vapaaehtoistoiminnassa tai liikunnan kansalaistoiminnassa.

Kaikkiaan 16 % tutkimuksen kohteena olevasta aikuisväestöstä (19-65-vuotiaat) on jollakin tavoin mukana organisoidussa liikunnan kansalaistoiminnassa. Lukumääränä tämä tarkoittaa noin 536.000 ihmistä. Luku on likimain samaa tasoa kuin edellisessä tutkimuksessa, mutta yli 100.000 enemmän kuin vuosina 1997-98. Keskimäärin tähän toimintaan kuuluu noin 10 tuntia kuukaudessa.

Taulukko 1. Liikunnan vapaaehtois- tai kansalaistoimintaan osallistuminen 19-65-vuotiaiden keskuudessa.

	%	Lkm.
1997-1998	14	435.000
2001-2002	16	509.000
2005-2006	16	532.000
2009-2010	16	536.000

Taulukko 2. Liikunnan vapaaehtois- tai kansalaistoimintaan osallistuminen 19-65-vuotiaiden keskuudessa.

	2001-2002		2005-06		2009-10	
	%	Lkm.	%	Lkm.	%	Lkm.
Kaikki	16	509.000	16	532.000	16	536.000
Miehet	18	291.000	19	311.000	18	308.000
Naiset	14	218.000	13	221.000	14	228.000
Pääkaupunkiseutu	15	75.000	14	84.000	14	87.000
Työntekijä	14	138.000	15	152.000	14	166.000
Alempi toimihenkilö	20	110.000	17	84.000	18	77.000
Ylempi toimihenkilö	18	85.000	21	113.000	21	109.000
Johtava asema	27	37.000	22	33.500	27	44.000
Yrittäjä	18	51.000	19	50.000	15	47.000
Maanviljelijä	16	17.000	13	9.000	16	11.000
Opiskelija	11	22.000	14	42.000	15	39.000
Kotiäiti/-isä	6	5.000	11	8.500	12	8.500
Eläkeläinen	10	34.000	11	34.500	9	30.000

Liikunnan kansalaistoiminta vetoaa voimakkaammin miehiin kuin naisiin. Miesten suhteellinen osuus kasvoi johdonmukaisesti viime vuosikymmenen puolesta välistä 2005-06 vuosiin saakka. Nyt kasvu näyttäisi tyrehtyneen. Muutosta ei ole juurikaan tapahtunut verrattuna edelliseen tutkimukseen.

Pääkaupunkiseudulla väestö osallistuu vapaaehtoistyöhön vähemmän innokkaasti (14 %) kuin maan muissa osissa ja tilanne ei ole muuttunut edellisestä tutkimuksesta. Suur-Helsingin asukkaista n. 87.000 on nykyisin toiminnassa mukana. Keskimäärää innokkaammin osallistutaan Länsi- (18 %) ja Pohjois-Suomessa (17 %) sekä taajaan asutuissa (19 %) ja maaseutumaisissa (17 %) kunnissa.

Työntekijät muodostavat lukumääräisesti suurimman yksittäisen väestöryhmän liikunnan kansalais-toiminnassa. Työntekijöitä on mukana toiminnassa nelinkertainen määrä verrattuna johtavassa ase-massa toimiviin ja enemmän kuin ylempiä toimihenkilöitä ja johtajia yhteensä.

Suhteellisin luvuin vapaaehtoistyö ja luottamustehtävät kuitenkin kiinnostavat keskimääräistä use-ammin johtavassa asemassa toimivia sekä ylempiä toimihenkilöitä.

Eri ikäryhmien osallistuminen liikunnan vapaaehtois- tai kansalaistoimintaan:

	2005-06		2009-10	
19-25-vuotta	13 %	62.000	14 %	66.000
26-35-vuotta	15 %	111.000	15 %	106.000
36-49-vuotta	23 %	232.000	22 %	235.000
Yli 50-vuotta	12 %	127.000	12 %	129.000

Eri ikäluokista innokkaimmin vapaaehtoistoimintaan osallistuvat keski-ikäiset (22 %). Ryhmään kuu-luvien osallistumista selittää monesti omien lasten liikunnan harrastaminen urheiluseuroissa. Yli 50-vuotiaiden keskuudessa osallistuminen on selvästi vähäisempää kuin 35-49-vuotiaiden parissa. Tulos kiellii epäsuorasti siitä, että joka toinen aikuinen jättää vapaaehtoistoiminnan omien lasten ai-kuistuksessa. Tulokset eivät ole muuttuneet käytännössä lainkaan neljä vuoden takaisesta.

Taulukko 3. Eri liikkujatyyppeihin samaistuvien osallistuminen liikunnan vapaaehtois- tai kansalais-toimintaan (%).

	2001-02	2005-06	2009-10
Kilpaurheilija	47 %	50 %	54 %
Kuntourheilija	26 %	25 %	22 %
Kuntoliikkuja	17 %	14 %	15 %
Terveysliikkuja	10 %	14 %	10 %
Arki- ja hyötyliikkuja	10 %	10 %	9 %
Satunnaisliikkuja	8 %	11 %	8 %
Liikunnallisesti passiivinen	6 %	8 %	6 %

Kilpaurheilijoista enemmän kuin joka toinen tekee vapaaehtoistyötä. Kuntourheilijoista alle neljännes on mukana kansalaistoiminnassa ja kuntoliikkuja yksi kuudesta. Kilpaurheilijoista aiempaa useampi osallistuu vapaaehtoistoimintaan ja kuntourheilijoista aiempaa pienempi osa.

Vapaaehtoistoiminnassa mukana olevat uhraavat asialle kymmenen tuntia kuukaudessa

Vapaaehtoistyössä mukana olevat käyttävät omaa aikaansa toimintaan noin 10 tuntia kuukaudessa. Käytetty aika on pysynyt kutakuinkin ennallaan verrattuna aiempiin vuosiin.

Vapaaehtoistoimintaa käytetyssä ajassa on eroja väestöryhmien keskuudessa. Toimintaa osallistu-vat miehet (12 tuntia) käyttävät kuukaudessa enemmän aikaa kuin naiset (7 tuntia). Naisten keskuu-dessa liikunnan vapaaehtoistyöhön käytetty aika saattaa olla vähentynyt.

Keski-ikäiset (36-50-vuotiaat) uhraavat vapaaehtoistyöhön eniten aikaa eri ikäluokista. Keski-ikäis-ten vapaaehtoistyöhön kuukaudessa käyttämä aika on lisääntynyt aiemmasta. Etenkin nuorempien ikäluokkien keskuudessa keskimääräinen aika näyttäisi vähentyneen aiemmasta.

Taulukko 4. Liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyöhön käytetty aika kuukaudessa (tuntia). Niiden keskuudessa, jotka toimivat ko. tehtävissä.

	Keskimäärin kuukaudessa/tuntia		
	2001-02	2005-06	2009-10
Kaikki	11	10	10
Miehet	12	11	12
Naiset	9	9	7
19-25-vuotta	16	10	7
26-35-vuotta	8	12	7
36-50-vuotta	11	11	13
Yli 50-vuotta	10	8	8
Pääkaupunkiseutu	12	12	12
Uusimaa	12	11	11
Muu Etelä-Suomi	11	12	11
Itä-Suomi	7	9	7
Väli-Suomi	9	9	10
Pohjois-Suomi	12	9	9

Pääkaupunkiseudulla käytetään liikunnan vapaaehtoistyöhön aikaa hieman enemmän kuin muualla Suomessa. Toki on syytä muistaa se, että keskimäärää pienempi osa pääkaupunkiseudun asukkaista tekee vapaaehtoistyötä.

Eri ammattiryhmistä eniten aikaa vapaaehtoistyöhön käyttävät alemmat toimihenkilöt (keskimäärin 13 tuntia). Toiminnassa mukana olevat työntekijät ehtivät uhrata vapaaehtoistyölle keskimäärin kahdeksan tuntia kuukaudessa.

Vapaaehtoistyössä mukanaolevat tekevät aiempaa enemmän päällekkäisiä tehtäviä

Tutkimuksessa kartoitettiin myös, missä tehtävissä kansalaistoimintaan osallistuvat henkilöt toimivat. On huomattava se, että sama henkilö voi toimia useissa eri tehtävissä (esim. ohjaajat ja valmentajat saattavat olla samoja henkilöitä). Keskimäärin kukin osallistuu kolmeen erityyppiseen tehtävään.

Taulukko 5. Eri tehtävissä liikunnan vapaaehtois- tai kansalaistoiminnassa toimivat. Niiden keskuudessa, jotka toimivat po. tehtävissä (%).

	2005-06		2009-10	
	%	Lkm.	%	Lkm.
'Jokapaikan höylänä', puuhaihmisenä	42	222.000	48	260.000
Huoltotehtävissä	41	220.000	45	235.000
Muuna tukihenkilönä tai kannustajana	40	213.000	44	235.000
Toimitsija-, järjestely- tai myyntitehtävissä urheilutapahtumissa	37	195.000	38	205.000
Kyyditsijänä	36	194.000	42	227.000
Ohjaajana, kouluttajana tai apuohjaajana	33	173.000	38	204.000
Varainhankintatehtävissä	31	164.000	31	164.000
Toimitsija-, järjestely- tai myyntitehtävissä kuntotapahtumissa	19	103.000	29	154.000
Hallinnollisissa tehtävissä	28	150.000	26	140.000
Valmentajana	21	109.000	23	126.000
Tuomari- tai arviointitehtävissä	17	89.000	19	100.000
Muissa tehtävissä	2	13.000	3	14.000

Reilusti yli 200.000 aikuista on toiminut erilaisissa puuhatehtävissä ”jokapaikan höylänä”. Yli 200.000 on ollut myös huoltotehtävissä, kyyditsijänä tai antanut kannustusta tai erityyppistä tukea. Noin 200.000 suomalaista on toiminut ohjaajana, kouluttajana tai apuohjaajana.

Muista luvuista voi todeta mm., että varsinaisia valmentajia on yli 100.000 ja tuomaretehtävissä noin 100.000.

Varainhankinta ja hallinnolliset tehtävät ovat ehkä aika tavalla samojen henkilöiden käsissä, luvut ovat lähellä toisiaan. Kuntotapahtumien toimitsija-, järjestely- ja myyntitehtäviin on osallistunut 154.000 henkilöä. Urheilutapahtumissa vastaavia tehtäviä on hoitanut tuntuvasti isompi joukko kansalaisia (205.000).

Erityyppisissä tehtävissä toimiminen on yleistynyt aiemmasta tutkimuksesta. Tämä koskee kaikkia muita tehtäviä paitsi hallinnollisia ja varainhankintaa koskevia asioita. Vapaaehtoistyössä mukana-olevat tekevät aiempaa enemmän päällekkäisiä tehtäviä, sillä vapaaehtoistyössä mukana olevien määrä ei ole lisääntynyt vaikka esim. seuroissa ja muissa liikuntajärjestöissä liikkuvia ja urheilevia lapsia, nuoria ja aikuisia on enemmän kuin ennen. Vapaaehtoistyöhön käytetty aika ei ole sekään lisääntynyt. Yksi johtopäätös on se, että vapaaehtoistoiminta on tehostunut entisestään.

Naisia aiempaa enemmän ohjaajina, kouluttajina ja tuomareina

Vapaaehtoistoimintaan osallistuu enemmän miehiä kuin naisia (erotus 80.000). Tästä luonnollisesti seuraa, että useimmilla tehtäväalueilla miehiä on enemmän kuin naisia. Selvästi miesvaltaisia ovat etenkin valmentaminen, tuomari- ja arviointitehtävät.

Naisia on lukumääräisesti kaikissa tehtävissä vähemmän kuin miehiä. Kun asiaa tarkastelee suhteellisesti, voi löytää tiettyjä ”naisvaltaisia” tehtäviä.

Hyvä esimerkki sellaisista on toiminta tukihenkilönä ja kannustajana. Liikunnan vapaaehtoistoimintaan osallistuvista naisista 49 prosenttia kertoi osallistuvansa toimintaa tällä tavoin. Miehistä niin tekee pienempi osa, 40 prosenttia. Muita vastaavia tehtäväalueita ovat puuhaihminen ja toimitsija-, järjestely tai myyntitehtävissä toimiminen.

Sukupuolten tehtäväjaon vertailu aiempiin tutkimuksiin kertoo, että miehet hoitavat aiempaa useammin sellaisia tehtäviä kuin ”jokapaikan höylänä” toimiminen, kyyditseminen ja huoltotehtävät. Naiset tekevät aiempaa useammin ohjaajan ja kouluttajan tehtäviä sekä toimitsijatehtäviä.

Taulukko 6. Liikunnan vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan tehtävien jakaantuminen sukupuolen mukaan (% niiden keskuudessa, jotka toimivat po. tehtävissä).

	Miehet		Naiset	
	2005-06	2009-10	2005-06	2009-10
	%	%	%	%
'Jokapaikan höylänä', puuhaihminenä	40	46	44	52
Huoltotehtävissä	40	45	43	45
Muuna tukihenkilönä tai kannustajana	36	40	45	49
Toimitsija-, järjestely- tai myyntitehtävissä urheilutapahtumissa	39	37	34	40
Kyyditsijänä	35	42	38	43
Ohjaajana, kouluttajana tai apuohjaajana	37	38	26	38
Varainhankintatehtävissä	31	31	31	31
Toimitsija-, järjestely- tai myyntitehtävissä kuntotapahtumissa	20	27	19	31
Hallinnollisissa tehtävissä	30	28	26	24
Valmentajana	29	32	9	12
Tuomari- tai arviointitehtävissä	23	24	8	11
Muissa tehtävissä	2	3	3	2

Jonkinlaista roolijaon tasaantumista on havaittavissa siinä, että monissa asioissa naisten ja miesten erot ovat kaventuneet. Tasa-arvoistuminen näkyy siinä, että naiset ovat kuroneet miesten kaulaa etenkin kun puhutaan ohjaus- ja koulutustehtävistä jopa tuomaritehtävistä.

Vapaaehtoistyö on usein lapsi- ja nuorisotoimintaa

Tutkimukseen osallistuneilta tiedusteltiin myös vapaaehtoistoiminnan ensisijaista kohdealuetta. Useimmiten toiminta on luonteeltaan lapsi- tai nuorisotoimintaa (30 %). Kilpailutoiminta on ensisijaista neljäsosalle (25 %) liikunnan vapaaehtois- ja kansalaistoiminnassa mukana olevalle. Käytännössä yli neljännes valitsee ensisijaiseksi kohteeksi myös harrastus- ja kuntoliikuntatoiminnan (28 %). Yleiset järjestölliset tehtävät ja muu toiminta on ensisijaista joka seitsemännelle mukanaolijalle.

Taulukko 7. Ensisijainen liikunnan vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan kohdealue. Niiden keskuudessa, jotka toimivat po. tehtävissä (%).

	2001-2002 %	2005-06 %	2009-10 %
Nuorisotoiminta	34	32	30
Harrastus- ja kuntoliikuntatoiminta	26	26	28
Kilpailutoiminta	23	25	25
Yleiset järjestölliset tehtävät	13	13	13
Jotain muuta	3	3	3
Ei osaa sanoa	1	1	1

Tilanne on muuttunut suhteellisesti siten, että harrastus- ja kuntoliikuntatoiminnan painoarvo on hieman lisääntynyt aiemmasta. Nuorisotoiminnan kohdalla on havaittavissa pientä painoarvon vähentymistä. Kokonaisuudessaan muutokset ovat kuitenkin vähäisiä.

Taulukko 8. Ensisijainen liikunnan vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan kohdealue. Niiden keskuudessa, jotka toimivat po. tehtävissä (%).

	Miehet			Naiset		
	01-02 %	05-06 %	09-10 %	01-02 %	05-06 %	09-10 %
Nuorisotoiminta	34	32	30	35	34	31
Harrastus- ja kuntoliikuntatoiminta	25	24	28	27	30	30
Kilpailutoiminta	25	28	28	20	19	22
Yleiset järjestölliset tehtävät	13	13	12	13	12	13
Jotain muuta	2	1	2	6	4	3
Ei osaa sanoa	1	1	1	2	1	1

Vapaaehtoistehtävien sukupuolen mukainen työnjako näkyy myös ensisijaisten kohdealueiden valinnassa. Miehet toimivat naisia useammin kilpailutoiminnan sektorilla ja naiset puolestaan harrastus- ja kuntoliikunnan alueilla. Naisten ja miesten erot ovat kuitenkin kaventuneet neljän vuoden takaisesta. Naisten keskuudessa kilpailutoiminnan painoarvo on lisääntynyt ja miesten keskuudessa puolestaan harrastus- ja kuntoliikunta. Absoluuttisin 'pääluvuin' miehet kuitenkin hallitsevat edelleen toimintaa kaikilla keskeisillä vapaaehtoistoiminnan sektoreilla.

Myös ikä on yhteydessä eri kohdealueille valikoitumisessa. Nuorisotoiminnan vapaaehtoistyöntekijöitä löytyy keskimäärää useammin ja eniten keski-ikäisten (36-50-vuotiaiden) keskuudesta (40 %). Tämä tulos on luonteva siksi, että juuri tähän ikäluokkaan kuuluvilla on usein itsellään urheiluvia lapsia ja nuoria huollettavanaan.

Kilpailutoiminnan piiriin kuuluviin tehtäviin osallistuminen on melko tasaista eri ikäluokissa lukuunottamatta yli 50-vuotiaita. Yli 50-vuotiaista keskimäärä hieman suurempi osa toimii ensisijassa kilpailutoiminnassa ja järjestöllisissä tehtävissä.

Harrastus- ja kuntoliikunnan sektorilla eri tehtäviä hoitavia löytyy keskimäärää useammin alle 25-vuotiaiden (34 %) ja 25-34-vuotiaiden (35 %) joukosta.

Taulukko 9. Eri toiminta-alueilla ensisijaisesti liikunnan vapaaehtoistyötä tekevien osuudet. Niiden keskuudessa, jotka toimivat po. tehtävissä (%).

	Nuorisotoiminta %	Kilpailutoiminta %	Harrastus-/Kuntoliikunta %	Järjestölliset tehtävät %
Kaikki	30	25	28	13
Miehet	30	28	28	12
Naiset	31	22	30	13
19-25 -vuotta	28	23	34	10
26-35 -vuotta	24	24	35	10
36-50-vuotta	40	25	22	11
Yli 50 -vuotta	20	28	32	16

Eri lajeissa vapaaehtoistyötä tekevien toiminta on luonteeltaan sillä tavoin eriytynyttä, että jalkapallossa, jääkiekossa, koripallossa ja tenniksessä toimitaan keskimäärää useammin ensisijaisesti nuorisotoiminnan alueella. Etenkin suunnistuksessa korostuvat tehtävät kilpailutoiminnan alueella. Tanssin ja voimistelun parissa vapaaehtoistyötä tekevien ensisijaisena kohteena on korostetusti harrastus- ja kuntoliikuntatoiminta.

Valtaosa liikunnan vapaaehtoistyöstä tapahtuu urheiluseuroissa

Seuraavassa tarkastellaan sitä, kuinka moni aikuisista toimii vapaaehtoistyössä urheiluseuroissa tai liikuntajärjestöissä. Kun kaikista liikunnan parissa vapaaehtoistyötä tekevästä erotetaan urheiluseuroissa tai liikuntajärjestöissä toimivat saadaan 434.000 vapaaehtoistyötä tekevää. Tämä merkitsee sitä, että muualla kuin seuroissa tai liikuntajärjestöissä vapaaehtoistyötä tekee noin 102.000 aikuista. Urheiluseuroissa tai liikuntajärjestöissä vapaaehtoistyötä tekevät muodostavat kaikista liikunnan vapaaehtoistyöntekijöistä yli neljä viidesosaa (81 %).

Taulukko 10. Perustietoja liikunnan vapaaehtoistyöhön osallistuvien määrästä.

	2005-06	2009-10
Tekee liikunnan vapaaehtoistyötä yleensä	532.000	536.000
Liikkuu seurassa tai liikuntajärjestössä	548.000	594.000
Tekee vapaaehtoistyötä seurassa tai liikuntajärjestössä	437.000	434.000
Liikkuu seurassa tai liikuntajärjestössä ja tekee vapaaehtoistyötä	198.000	210.000
Liikkuu seurassa tai liikuntajärjestössä ja ei tee vapaaehtoistyötä	350.000	384.000
Ei liiku seurassa tai liikuntajärjestössä, mutta tekee vapaaehtoistyötä	239.000	224.000
Liikkuu urheiluseurassa	440.000	459.000
Tekee vapaaehtoistyötä urheiluseurassa	381.000	380.000
Liikkuu urheiluseurassa ja tekee vapaaehtoistyötä seurassa	167.000	177.000
Liikkuu urheiluseurassa ja ei tee vapaaehtoistyötä seurassa	273.000	282.000
Ei liiku urheiluseurassa, mutta tekee vapaaehtoistyötä seurassa	214.000	203.000

Kun tarkasteluun otetaan pelkästään urheiluseurat, niin liikunnan vapaaehtoistyöntekijöitä löytyy 380.000. Kaikista liikunnan vapaaehtoistyöntekijöistä urheiluseurojen markkinaosuus on 71 %.

Urheiluseurojen toiminnassa aktiivisesti mukana olevia on tämän tutkimuksen mukaan 662.000 aikuista. Aktiivisiksi tulkitaan ne, jotka harrastavat seurassa jotain liikuntalajia tai toimivat seuran hyväksi. Tähän lukuun eivät siis sisälly kaikki seurojen jäsenet. Mikäli ns. kannatusjäsenet otetaan mukaan, nousee seuroissa tavalla tai toisella mukana olevien aikuisten määrä lähemmäksi miljoonaa.

Seura-aktiiveista kaikkein suurin osa (43 %) harrastaa yksinomaan liikuntaa seuran puitteissa, mutta ei osallistu muuten toimintaan. Vajaa kolmannes (31 %) tekee pelkästään vapaaehtoistyötä ja reilu neljännes (27 %) harrastaa liikuntaa ja osallistuu vapaaehtoistyöhön.

Taulukko 11. Perustietoja urheiluseuroissa toimivien aikuisten määrästä.

	%	Lkm.
Harrastaa vain liikuntaa seurassa	43	282.000
Tekee vain vapaaehtoistyötä seurassa	31	203.000
Harrastaa liikuntaa ja tekee myös vapaaehtoistyötä seurassa	27	177.000
Yhteensä	100	662.000

Ikätekijä näyttäytyy seuratoiminnassa siten, että keski-ikäisten parissa on suhteellisesti kaikkein eniten niitä, jotka osallistuvat vain vapaaehtoistyöhön. Tätä selittää se, että ovat mukana seuratoiminnassa ensisijassa lastensa kautta.

Lentopallon ja tanssin parissa vapaaehtoistyötä tekevien määrä on lisääntynyt

Vapaaehtoistyötä tekevilta tiedusteltiin lisäksi, minkä lajien parissa he toimivat. Tutkimustulokset on esitetty taulukossa 12. lajeittain niiden keskuudessa, jotka toimivat urheiluseuroissa, liikuntajärjestöissä tai vastaavissa, jotta niitä voisi verrata aiempiin tuloksiin. Koska liikunnan vapaaehtoistehtävissä toimitaan myös urheiluseurojen ja järjestöjen ulkopuolella (seurakunnat, työpaikat, ammattiyhdistysliike, asukasyhdistykset), on liitetaulukossa 1. esitetty vapaaehtoistyössä toimivien määrät lajeittain kaikkien ao. tehtävissä toimivien keskuudessa.

Taulukko 12. Urheiluseuroissa tai liikuntajärjestöissä tai -yhdistyksissä vapaaehtois- tai luottamus-tehtävissä toimivat. Vähintään 3.000 osallistujaa.

	1997-98 Lkm.	2001-2002 Lkm.	2005-06 Lkm.	2009-10 Lkm.
Jalkapallo	54.000	79.000	90.000	78.000
Jääkiekko	53.000	53.000	59.000	55.000
Yleisurheilu (ei hölkkää)	56.000	55.000	48.000	51.000
Hiihto	52.000	62.000	47.000	38.000
Salibandy	20.000	25.000	29.000	32.000
Voimistelu	32.000	34.000	32.000	32.000
Lentopallo	19.000	31.000	18.000	23.000
Tanssi	6.000	8.000	9.000	15.000
Suunnistus	14.000	29.000	28.000	19.000
Pesäpallo	10.000	14.000	15.000	18.000
Koripallo	14.000	14.000	17.000	10.000
Ratsastus	10.000	7.000	11.000	14.000
Uinti	12.000	11.000	14.000	13.000
Autourheilu	14.000	4.000	9.000	9.000
Ammunta	10.000	7.000	5.000	7.000
Golf	alle 3.000	alle 3.000	5.000	7.000
Taitoluistelu	3.000	4.000	6.000	6.500
Pyöräily	7.000	5.500	4.000	6.500
Moottoripyöräily	alle 3.000	alle 3.000	alle 3.000	5.500
Paini	3.000	3.000	3.000	5.500
Ringette	alle 3.000	3.500	6.000	4.000
Tennis	alle 3.000	alle 3.000	alle 3.000	4.000
Sulkapallo	4.000	3.000	3.500	3.500
Melonta	alle 3.500	alle 3.500	3.500	3.500
Keilailu	7.000	3.000	4.000	3.000
Nyrkkeily	alle 3.000	alle 3.000	4.000	3.000
Soutu	alle 3.000	alle 3.000	3.500	3.000
Karate	alle 3.000	alle 3.000	alle 3.000	3.000

Seitsemässä lajissa vapaaehtoisten määrä seuroissa ja liikuntajärjestöissä on yli 20.000 henkilön luokkaa. Selvästi suurin laji on jalkapallo, jonka puolesta toimii nyt 78.000 vapaaehtoista. Jääkiekko on toiseksi suurin 55.000 henkilöllä. Seuraavaksi eniten vapaaehtoisia on yleisurheilun (51.000) ja hiihdon (38.000) parissa. Salibandy, voimistelu, lentopallo, suunnistus ja pesäpallo ovat vielä lajeja, joissa on huomionarvoisen paljon vapaaehtoistyötä tekeviä. Lentopallo ja tanssi ovat tutkimuksen mukaan saaneet muita enemmän vapaaehtoisia mukaan toimintaansa.

Eri lajeissa vapaaehtoistyötä tekevien keskuudessa ilmenee jonkin verran päällekkäisyyttä. Tämä merkitsee sitä, että monet vapaaehtoistyöntekijät toimivat useammassa kuin yhdessä lajissa. Esim. jalkapallon parissa toimivista 13 % tekee vapaaehtoistyötä myös jääkiekossa ja melkein joka kymmenes (11 %) salibandyssä. Vastaavasti jääkiekon parissa työskentelevistä joka viides (19 %) tekee myös jalkapallon puitteissa vapaaehtoistyötä. Etenkin joukkuepallolajien välillä on runsaasti päällekkäisyyttä.

Vastaavankaltaista näkyvää päällekkäisyyttä ilmenee hiihdon ja yleisurheilun välillä. Yleisurheiluun panoksensa antavista 21 % tekee palkatonta työtä myös hiihdon parissa. Hiihdon parissa työskentelevästä lähes kolmannes (32 %) toimii myös yleisurheilussa.

Jääkiekon ja jalkapallon parissa tehdään keskimäärin 20 tuntia kuukaudessa vapaaehtoistyötä

Jääkiekon parissa vapaaehtoistyötä tekevät käyttävät toimintaan keskimäärää enemmän aikaa kuukaudessa. Hiihdossa ja voimistelussa keskimääräinen vapaaehtoistyöhön käytetty aika on tuntuvasti muita lajeja pienempi. Jääkiekon ja jalkapallon parissa toimivat (lasten vanhemmat) käyttävät aiempaa enemmän aikaa vapaaehtoistehtäviin.

Taulukko 13. Liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyöhön käytetty aika kuukaudessa (tuntia). Niiden keskuudessa, jotka toimivat po. tehtävissä eräissä lajeissa.

	Keskimäärin kuukaudessa/tuntia		
	2001-02	2005-06	2009-10
Jääkiekko	14	16	20
Jalkapallo	12	11	18
Lentopallo	10	10	8
Salibandy	10	9	10
Suunnistus	7	9	7
Hiihto	12	8	6
Yleisurheilu	9	8	9
Voimistelu	6	4	7

3 Liikunnan kansalaistoiminta: Kokonaiskuva kun juniorit ja seniorit mukana

Osana senioriliikuntatutkimusta tiedusteltiin 66-79-vuotiaiden osallistumista liikunnan ja kuntoilun vapaaehtoistehtäviin. Vastaavasti osana lasten ja nuorten kansallista liikuntatutkimusta kysyttiin 15-18-vuotailta heidän osallistumisestaan kansalaistoimintaan.

Suomessa on 637.000 liikunnan kansalaistoimintaan osallistuvaa

Suomalaisista 15-79-vuotiaista kaikkiaan vajaa kuudesosa (15 %) on mukana organisoidussa liikunnan kansalaistoiminnassa. Lukumääränä tämä tarkoittaa noin 637.000 ihmistä.

Eri ikäluokista innokkaimmin vapaaehtoistoimintaan osallistuvat keski-ikäiset (22 %). Ryhmään kuuluvien osallistumista selittää monesti omien lasten liikunnan harrastaminen urheiluseuroissa. Yli 50-vuotiaiden keskuudessa osallistuminen laskee ja kun mennään yli 65 vuotiaisiin seniorikansalaisiin, niin kansalaistoimintaan osallistuu enää noin kahdeksan prosenttia.

Suhteellisesti tarkasteluna näyttäisi siltä, että 18-ikävuoden jälkeen osallistuminen vapaaehtoistyöhön vähenee mutta lisääntyy taas noin 30-35-vuoden iässä kun omat lapset alkavat harrastamaan urheilua.

Taulukko 14. Liikunnan vapaaehtois- tai kansalaistoimintaan osallistuminen 15-79-vuotiaiden keskuudessa.

	Osallistuu jossakin		Osallistuu urheiluseurassa	
	%	Lkm.	%	Lkm.
Miehet	17	365.000	13	269.000
Naiset	13	272.000	8	171.000
15-18-vuotiaat	19	50.000	13	34.000
19-25-vuotiaat	14	66.000	9	42.000
26-35-vuotiaat	15	106.000	10	71.000
36-49-vuotiaat	22	235.000	17	182.000
50-65-vuotiaat	12	129.000	8	85.000
66-79-vuotiaat	8	51.000	4	26.000
Yhteensä	15	637.000	10	440.000

Liikunnan kansalaistoiminnassa on mukana enemmän miehiä (365.000) kuin naisia (272.000). Nuorten 15-19-vuotiaiden keskuudessa tyttöjä ja poikia on yhtä paljon (molempia 25.000) mukana tekemässä vapaaehtoistyötä. Myös seniorikansalaisten (yli 65-vuotiaat) keskuudessa löytyy likimain yhtä paljon kansalaistoimintaan osallistuvia miehiä (21.000) ja naisia (19.000).

Liikunnan kansalaistoimintaan osallistuvista kaikkiaan 440.000 toimii urheiluseuroissa. Urheiluseurojen markkinaosuus kaikista liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyöhön osallistuvista on 69 prosenttia. Loput vapaaehtoistyöstä tehdään muissa kansalaisjärjestöissä, työpaikoilla, seurakunnissa, oppilaitoksissa ja vastaavissa muissa yhteisöissä (197.000).

Miehiä on urheiluseuroissa enemmän kuin naisia. Ero syntyy vasta täysikäisenä, koska vielä 15-18-vuotiaana urheiluseurojen vapaaehtoistoimintaan osallistuu kutakuinkin yhtä paljon poikia ja tyttöjä. Tulokset viittaavat siihen, että 18 ikävuoden jälkeen naisten vapaaehtoistyö liikunnassa suuntautuu miehiä useammin muihin kansalaisjärjestöihin kuin urheiluseuroihin.

4 Kilpailujen paikan päällä tapahtuva seuraaminen

Enemmistö aikuisista on käynyt vuoden aikana ainakin kerran paikan päällä seuraamassa urheilukilpailuita tai otteluita

Kaikilta vastaajilta kysyttiin, minkä kaikkien lajien kilpailutapahtumia he olivat käyneet katsomassa paikan päällä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Kysymys oli avoin eli vastaajalle ei lueteltu minkäänlaista listaa lajeista vaan vastaukset annettiin spontaanisti. Tapa oli sama kuin aiemmin tehdyissä tutkimuksissa.

Aikuisväestön enemmistö, 57 prosenttia, on viimeisen vuoden aikana vähintään kerran ollut seuraamassa urheilukilpailua tai ottelua. Tämä merkitsee sitä, että vajaa kaksi miljoonaa 19-65-vuotiaasta seuraa vuosittain paikan päällä urheilukilpailuja (1.891.000). Lukumäärä on samaa luokkaa kuin edellisessä vastaavassa tutkimuksessa.

lällä on yhteyttä urheilulajien seuraamiseen paikan päällä. Nuorista 19-25-vuotiaista kaksi kolmesta (64 %) on vuoden aikana käynyt paikan päällä seuraamassa lajeja. Vedenjakajana toimii 50-vuoden ikä. Ikäänntyneimmistä vajaat puolet (46 %) on ollut paikan päällä seuraamassa kilpailuita tai otteluita. Ikäänntyneet ovat nyt hieman aiempaa useammin käyneet paikan päällä katsomassa otteluita tai kilpailuita.

Taulukko 15. Lajeja paikan päällä vähintään kerran vuodessa seuraavien määrät aikuisväestön keskuudessa.

	2005-06		2009-10	
	%	Lkm.	%	Lkm.
Kaikki	56	1.843.000	57	1.891.000
19-25-vuotta	65	312.000	64	298.000
26-34-vuotta	61	454.000	59	444.000
35-50-vuotta	61	624.000	61	655.000
Yli 50-vuotta	44	453.000	46	494.000

Miehet (63 %) ovat innokkaampia seuraamaan kilpailuja ja otteluita paikan päällä kuin naiset (50 %). Alueellisilla ja asuinpaikkakuntaan liittyvillä tekijöillä ei ole yhteyttä lajien seuraamiseen paikan päällä. Eri maan osissa käydään kisoissa ja otteluissa kutakuinkin samalla innokkuudella.

Ammattiasema on sen sijaan yhteydessä otteluissa ja kisoissa käymiseen. Johtavassa asemassa toimivat, ylemmät ja alemmat toimihenkilöt sekä opiskelijat ovat muita ammattiryhmiä useammin seuranneet kilpailuja paikan päällä. Vähemmän innokkaita ovat etenkin eläkeläiset. Vertailu aiempaan kertoo, että alempien toimihenkilöiden into on lisääntynyt.

Taulukko 16. Lajeja paikan päällä vähintään kerran vuodessa seuraavien osuudet aikuisväestön keskuudessa (%).

	1994	1997-98	2001-02	2005-06	2009-10
	%	%	%	%	%
Kaikki	56	58	56	56	57
Miehet	65	67	64	65	63
Naiset	46	50	47	47	50
Työntekijä	58	58	54	56	56
Alempi toimihenkilö	56	60	60	54	63
Ylempi toimihenkilö	61	64	62	65	62
Johtava asema	67	69	71	67	66
Yrittäjä	59	59	55	56	57
Viljelijä	48	52	50	43	49
Opiskelija	69	69	61	65	61
Eläkeläinen	36	43	37	42	38
Kotiäiti/-isä	37	50	37	43	50
Työtön	53	57	46	49	51

850.000 on käynyt katsomassa jääkiekko-ottelua

Vain muutamat lajit ovat ns. suuren yleisön valintoja. Edelleen valtikkaa pitää jääkiekko, jota on kuluneen vuoden aikana käynyt katsomassa 850.000 henkilöä. Jalkapallo on listalla toisena. Reilusti yli puoli miljoonaa suomalaista (604.000) seurasi kyselyhetkeä edeltäneen vuoden aikana lajia paikan päällä. Yleisurheilu (268.000) ja pesäpallo (191.000) ja ovat kolmanneksi ja neljänneksi suosituimmat.

Muut lajit kiinnostavat jo selvästi pienempää osaa kansalaisista niin paljon, että tulisi käytyä urheilupahtumassa paikan päällä seuraamassa kilpailuja tai otteluita. Hiihtoa on ollut 176.000 valinta. Muita yli 100.000 vuosittaisen katsojan lajeja ovat salibandy (150.000), lentopallo (146.000) ja autourheilu (132.000).

Taulukko 17. Lajeja paikan päällä vähintään kerran vuodessa seuraavien määrä lajeittain 19-65-vuotiaiden keskuudessa. Vähintään 4.000 katsojaa.

	1994	1997-98	2001-2002	2005-06	2009-10
Jääkiekko	690.000	742.000	766.000	840.000	850.000
Jalkapallo	423.000	382.000	521.000	555.000	604.000
Yleisurheilu	360.000	245.000	289.000	349.000	268.000
Pesäpallo	200.000	215.000	187.000	165.000	191.000
Hiihto	207.000	210.000	313.000	213.000	176.000
Salibandy	26.000	41.000	100.000	125.000	150.000
Lentopallo	147.000	102.000	120.000	112.000	146.000
Autourheilu	127.000	132.000	130.000	131.000	132.000
Koripallo	77.000	84.000	84.000	98.000	95.000
Ratsastus	36.000	40.000	51.000	66.000	80.000
Hölkä	40.000	100.000	39.000	45.000	60.000
Uinti	23.000	24.000	23.000	30.000	39.000
Tanssi	24.000	22.000	30.000	28.000	39.000
Mäkihyppy	30.000	26.000	50.000	40.000	35.000
Suunnistus	34.000	28.000	41.000	40.000	39.000
Uinti	23.000	24.000	23.000	30.000	39.000
Moottoripyöräily	29.000 *	20.000	24.000	23.000	37.000
Taitoluistelu	7.000	17.000	18.000	20.000	35.000
Nyrkkeily	12.000**	11.000	13.000	14.000	35.000
Jääpallo	24.000	20.000	30.000	26.000	29.000
Voimistelu	17.000	38.000	25.000	24.000	29.000
Golf	15.000	16.000	27.000	21.000	29.000
Alppilajit	17.000	27.000	25.000	26.000	23.000
Tennis	25.000	16.000	24.000	25.000	21.000
Pyöräily	14.000	13.000	21.000	15.000	21.000
Soutu	9.000	22.000	13.000	15.000	19.000
Ammunta	23.000	17.000	18.000	16.000	15.000
Amer. jalkapallo	12.000	8.000	7.000	11.000	14.500
Kaukalopallo	26.000	30.000	26.000	23.000	14.000
Agility	--	--	--	--	14.000
Keilailu	12.000	22.000	15.000	11.000	13.000
Käsipallo	10.000	8.000	12.000	14.000	11.000
Paini	13.000	13.500	11.000	14.000	11.000
Judo	alle 3.000	alle 3.000	8.000	8.500	11.000
Voimanosto	11.000	11.500	5.000	5.000	10.000
Luistelu	alle 3.000	alle 3.000	9.000	11.000	9.000
Ringette	5.000	4.500	10.000	10.000	9.000
Sulkapallo	13.000	13.500	7.000	10.000	9.000
Purjehdus	6.000	10.500	11.000	14.000	8.000
Moottorikelkkailu	---	7.500	7.000	9.500	7.500
Painonnosto	6.000	20.000	6.000	6.000	6.500
Ampumahiihto	8.000	12.000	13.000	8.500	6.000
Lumilautailu	---	4.000	7.500	8.500	5.000
Potkunyrkkeily	--	alle 3.000	3.000	5.500	5.000
Karate	6.000	6.500	5.000	4.000	5.000
Moottoriveneurheilu	alle 3.000	alle 3.000	alle 3.000	alle 3.000	5.000
Triathlon	11.000	11.500	6.000	5.000	4.500
Biljardi	alle 3.000	alle 3.000	alle 3.000	alle 3.000	4.000
Melonta	alle 3.000	alle 3.000	alle 3.000	alle 3.000	4.000

* yhdessä moottorikelkkailun kanssa ** nyrkkeily ja potkunyrkkeily yhdessä

Koripallo jää katsojamääriltään edellä mainituista jo selvemmin (95.000), mutta vetää kuitenkin pesäeron ratsastukseen (88.000) ja holkätapahtumiin (60.000).

Edellisestä tutkimuksesta lajikohtaiset katsojaluvut ovat eniten nousseet jalka- ja lentopallossa. Niitä katsoi monta kymmentä tuhatta suomalaista enemmän kuin 2005-06. Selvästi ovat kasvaneet myös pesäpallon ja salibandy katsojamäärät. Tiettyjen lajien kohdalla myönteiset muutokset sisältävät tarjonnasta aiheutuvaa vaihtelua.

Paikan päällä lajia seuraavia katsojia eniten lisänneet lajit

Jalkapallo	+49.000
Lentopallo	+34.000
Pesäpallo	+26.000
Salibandy	+25.000
Nyrkkeily	+21.000
Suunnistus	+19.000

Paikan päällä lajia seuraavia katsojia eniten menettäneet lajit

Yleisurheilu	-80.000
Hiihto	-37.000

Yleisurheilun katsojaluku on palautunut normaalitasolle, sillä edellisessä tutkimuksessa katsojamäärät komistuiivat MM-kisojen ansiosta.

Naisten ja miesten välillä on selviä eroja lajeissa, joita seurataan paikan päällä. Miehet seuraavat pääsääntöisesti eri lajeja paikan päällä innokkaammin kuin naiset. Löytyy kuitenkin muutamia lajeja, joita naiset seuraavat paikan päällä enemmän kuin miehet. Nämä ovat agility, ratsastus, taitoluistelu, tanssi, uinti ja voimistelu.

5 Liikuntaharrastuksiin käytettävät varat

Yksityisten palveluiden käytön yleistymisen on nostanut kansalaisten liikuntaan käyttämää rahamäärää

Suomalaiset aikuiset käyttävät liikuntaharrastuksiinsa keskimäärin 570 euroa vuodessa. Jos tämä laajennetaan koskemaan kaikkia 19-65-vuotiaita, niin aikuisväestö panostaisi omaehtoiseen liikuntaan ja kuntoiluun noin 1800 miljoonaa euroa vuodessa. Keskiarvoon kuitenkin vaikuttavat kohottavasti tiettyjen lajien harrastajien huomattavan suuret summat. Yleisin käytetty summa (mediaani) on 200 euroa. Mikäli arvioissa käytetään mediaania, aikuisväestön omaan liikuntaan panostama määrä jääkin vajaan 700 miljoona euron tasolle. On muistettava, että luvuissa ei ole mukana ne rahat, joita aikuiset käyttävät lastensa liikunnanharrastuksiin.

Omaan liikuntaan käytetty rahasumma on lisääntynyt 143 eurolla neljän viimeksi kuluneen vuoden aikana. Liikuntaan käytetty rahasumma on lisääntynyt yli 33 prosenttia. Tätä muutosta selittää se, että selvästi aiempaa useampi aikuisista on neljän vuoden aikana alkanut käyttämään yksityisten yritysten maksullisia palveluita.

Miehet sijoittavat liikuntaharrastuksiinsa melkein kaksi kertaa naisten käyttämän summan. Miehet maksavat 736 euroa, naisten summan ollessa 407 euroa. 26-34-vuotiaat ovat liikuntaan eniten rahallisesti panostava ikäryhmä. He kuluttavat vuodessa keskimäärin 731 euroa. 19-25-vuotiaiden käyttämä summa on lähes samaa tasoa, 708 euroa.

Taipumus käyttää rahaa liikuntaharrastuksiin vähenee iän karttuessa. Kuitenkin yli 50-vuotiaillakin kuluu rahaa vuosittain noin 400 euroa.

Työelämässä johtavassa asemassa työskentelevät (929 €) sekä yrittäjät (854 €) sijoittavat suurempia summia liikuntaharrastuksiinsa kuin muihin ammattiryhmiin kuuluvat. Ylemmät toimihenkilöt käyttävät rahaa kolmanneksi eniten. Heillä kuluu vuodessa keskimäärin 760 €.

Eläkeläiset kuluttavat urheiluun ja liikuntaan selvästi vähemmän kuin useimmat muut, 322 euroa.

Keskimäärää enemmän liikuntaan ovat neljän vuoden aikana investoineet nuoremmat ikäluokat. Ammattiryhmistä johtajien, ylempien toimihenkilöiden ja yrittäjien kulut liikuntaharrastamiseen ovat kasvaneet enemmän kuin muiden ammattiryhmien. Eläkeläisten keskuudessa liikuntaan käytetyt rahat näyttävät olevan ennallaan.

Pääkaupunkiseudulla rahaa kuluu enemmän kuin muissa kaupungeissa ja kunnissa. Suurhelsinkiä sijoittavat vuosittain liikuntaharrastuksiinsa 708 €. Maaseutumaisemmissa paikkakunnilla urheilu- ja liikuntaharrastuksiin käytetään noin 492 € vuodessa.

Taulukko 18. Liikuntaharrastuksiin käytettävät varat (euroa/vuosi).

	2001-02	2005-06	2009-10
Kaikki	327	427	570
Miehet	439	542	736
Naiset	217	313	407
19-25-vuotta	403	535	708
26-34-vuotta	413	548	731
36-50-vuotta	331	427	557
Yli 50-vuotta	231	282	401
Työntekijä	293	373	477
Alempi toimihenkilö	271	359	497
Ylempi toimihenkilö	426	547	760
Johtava asema	652	719	929
Yrittäjä	617	601	854
Maanviljelijä	200	517	320
Opiskelija	291	430	509
Kotiäiti/ -isä	129	198	335
Eläkeläinen	145	317	322

Eri lajien harrastajien kuluttamien rahasummien välillä on suuria eroja. Luvut eivät kuitenkaan kerro, kuinka paljon rahaa kyseisiin lajeihin sijoitetaan vuosittain vaan sen, kuinka paljon tiettyjä lajeja harrastavat sijoittavat yleensä omaan henkilökohtaiseen urheilun, liikunnan tai kuntoilun harrastamiseensa vuodessa.

Jos henkilö harrastaa useampia lajeja, vaikkapa golfia, tennistä, kaukalopalloa ja rullaluistelua, hänen kokonaispanostuksensa heijastuu siten kaikkia kyseisiä lajeja koskeviin lukuihin. Luvuista ei voi tehdä johtopäätöstä jonkin yksittäisen lajin harrastamisen hinnasta.

Tästä huolimatta lukujen perusteella syntyy tiettyjä mielikuvia. Ns. eliittilajeina pidetyt golf ja ratsastus vaativat keskimääräistä enemmän pääomiakin. Toisaalta ko. lajeja voi harrastaa ilman isoja investointejakin. Ratsastajien omaan liikuntaharrastukseen käytetty summa on pienentynyt viimeisen neljän vuoden aikana. Euromääräisesti eniten omaa rahankäyttöään ovat lisänneet suunnistajat (+787 euroa). Golfien harrastajien liikuntainvestoinnit ovat lisääntyneet 365 eurolla. Kuntosaliharjoittelijat kuluttavat 150 euroa enemmän kuin vuosina 2005-06.

Omaehtoisesti harrastettavat kävelylenkkeily, sauvakävely löytyvät listan alaosasta. Sauvakävelyä harrastavat käyttävät rahaa urheilu- ja liikuntaharrastuksiin noin 37 euroa kuukaudessa (441 € vuodessa).

Taulukko 19. Eri lajien harrastajien kaikkiin liikunnaharrastuksiinsa käyttämät varat (euroa/vuosi).

	2005-06	2009-10
Golf	1.592	1.957
Ratsastus	1.638	1.548
Suunnistus	763	1.548
Laskettelu	980	1.351
Tennis	924	1.325
Jääkiekko	973	973
Salibandy	649	955
Sulkapallo	644	947
Jalkapallo	638	871
Kuntosaliharjoittelu	679	829
Juoksulenkkeily	641	819
Rullaluistelu	720	779
Soutu	881	694
Hiihto	492	671
Tanssi	615	670
Luistelu	422	659
Uinti	420	526
Pyöräily	402	495
Voimistelu	303	494
Lentopallo	517	488
Kävelylenkkeily	329	424
Sauvakävely	292	441

Kun asiaa tarkastellaan eri liikkujatyypeissä, havaitaan, että kilpaurheilijoihin samaistuvat käyttävät rahaa huomattavasti enemmän kuin muut, 1.875 euroa. Itseen ensisijaisesti kuntourheilijoina pitävät sijoittavat urheiluharrastuksiinsa keskimäärin 754 €.

Taulukko 20. Liikuntaharrastuksiin käytettävät varat liikkujatyypin mukaan (euroa/vuosi).

	2005-06	2009-10
Kilpaurheilijat	1.545	1.875
Kuntourheilijat	625	754
Kuntoliikkuajat	388	530
Terveysliikkuajat	303	334
Arki- ja hyötyliikkuajat	254	301
Satunnaisliikkuajat	249	334
Liikunnallisesti passiiviset	110	249
Urheiluseuran tai liikuntajärjestön jäsenet	752	1.012
Muut	279	368

Ne, joiden liikunnassa on enemmän kuntoilun kuin urheilun piirteitä selviävät vuodessa 530 eurolla, terveys-, arki ja hyötyliikkuajat sekä satunnaisliikkuajat vielä halvemmalla. Liikunnallisesti passiiviset sijoittavat vajaa 250 euroa vuodessa liikuntaan tai urheiluun.

Niinpä on luontevaa, että urheiluseurojen jäsenten panostus paljastuu suuremmaksi kuin liikuntaa tai urheilua niiden ulkopuolella harrastavien. Seuratoimintaan osallistuvat käyttävät rahaa omiin urheilu- ja liikuntaharrastuksiinsa kolme kertaa niin paljon kuin muut. Seurojen jäsenet ovat myös lisänneet panostuksiaan viimeksi kuluneen neljän vuoden aikana enemmän kuin muut.

6 Lajit, joissa kansalaiset toivovat kansainvälistä menestymistä

Valtaosa pitää vähintään melko tärkeänä suomalaisten huippu-urheilijoiden kansainvälistä menestymistä

Tutkimuksessa selvitettiin kansalaisten mielipidettä siitä, kuinka tärkeitä Suomen ja suomalaisten kannalta on se, että suomalaiset huippu-urheilijat menestyvät hyvin kansainvälisesti. Tulosten mukaan valtaosa (77 %) pitää asiaa vähintäänkin melko tärkeänä. Ehdottoman tärkeää menestyminen on viidesosalle (20 %) kansasta. Nyt mitattu tulos on kutakuinkin sama kuin edellisessä tutkimuksessa. Menestymistä ehdottoman tärkeänä pitävien osuus on kuitenkin pari prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisessä tutkimuksessa.

Asiasta vallitsee pitkälle menevä kansallinen yksimielisyys sikäli, että kaikissa ryhmissä enemmistö pitää vähintäänkin melko tärkeänä huippu-urheilijoiden hyvää menestymistä. Sukupuolten välinen ero ilmenee lähinnä siinä, että miehistä suurempi osa pitää hyvää kansainvälistä menestymistä naisia useammin ehdottoman tärkeänä asiana.

Taulukko 21. Kuinka tärkeää Suomen ja suomalaisten kannalta, että huippu-urheilijat menestyvät hyvin kansainvälisesti. (%)

	2001-02 %	2005-06 %	2009-10 %
Ehdottoman tärkeää	19	18	20
Melko tärkeää	59	57	57
Ei juurikaan tärkeää	16	18	17
Ei lainkaan tärkeää	5	6	6
Ei osaa sanoa	1	1	1

Ammattiaseman mukaiset erot ovat varsin vähäisiä. Kaikissa ammattiryhmissä selvä enemmistö arvostaa suomalaisten menestymistä kansainvälisillä kilpailuilla. Keskimäärää useammin odotuksia hyvästä menestyksestä ilmenee johtajien ja eläkeläisten keskuudessa.

Taulukko 22. Kuinka tärkeää Suomen ja suomalaisten kannalta, että huippu-urheilijat menestyvät hyvin kansainvälisesti. Niiden osuus, jotka pitävät hyvää kansainvälistä menestymistä erittäin tai melko tärkeänä (%).

	%
Kaikki	77
Miehet	78
Naiset	75
19-25-vuotta	73
26-34-vuotta	76
36-50-vuotta	76
Yli 50-vuotta	80
Työntekijä	79
Alempi toimihenkilö	78
Ylempi toimihenkilö	75
Johtava asema	81
Yrittäjä	73
Maanviljelijä	85
Opiskelija	69
Kotiäiti/ -isä	70
Eläkeläinen	82

Henkilökohtainen suhde liikuntaan ja urheiluun erottelee mielipiteitä jonkin verran. Kilpa- ja kuntourheilijoiksi samaistuvat pitävät hyvää menestymistä tärkeämpänä kuin muihin liikkujatyyppeihin kuuluvat. Merkillepantavaa on kuitenkin se, että enemmistö myös terveys-, hyöty- ja satunnaisliikkuista sekä liikunnallisesti passiivisista odottavat suomalaisilta hyvää kansainvälistä menestymistä.

Pitävät huippu-urheilijoiden hyvää kansainvälistä menestymistä erittäin tai melko tärkeänä:

Kilpaurheilija	91 %
Kuntourheilija	82 %
Kuntoliikkuja	79 %
Terveysliikkuja	73 %
Arki- ja hyötyliikkuja	69 %
Satunnaisliikkuja	66 %
Liikunnallisesti passiivinen	62 %

Hiihto on vieläkin ykkösenä, mutta menestymisodotukset ovat laimentuneet

Toisella kysymyksenasettelulla haettiin vastauksia siihen, missä kaikissa lajeissa suomalaisten tulisi menestyä hyvin kansainvälisesti. Vastauksia haettiin avoimella kysymyksenasettelulla. Tulos kielii siitä, mihin lajeihin kohdentuu vaatimuksia ilman, että vastaajille esitetään muistin avustukseksi listoja eri lajeista.

Käytännössä kaikki lajit saavat ainakin jonkin verran kannatusta. Kuitenkin useimpien lajien kohdalla toiveet kansainvälisestä menestymisestä jäävät korkeintaan yhden prosentin tasolle. Vain vajaa kymmenesosa (9 %) väestöstä ilmoittaa, että Suomen ei tarvitse menestyä yhtään missään lajissa. Keskimäärin vastaajat mainitsivat reilu kaksi lajia, joissa hyvää menestymistä odotetaan.

Eniten odotuksia hyvästä kansainvälisestä menestymisestä kohdentuu edelleen hiihtoon. Reilu kaksi viidesosaa (40 %) aikuisväestöstä odottaa huipputuloksia kansainvälisissä kilpailuissa. Kakkossijalle yltää yleisurheilu (35 %). Yleisurheilun kanssa liki tasoissa on jääkiekko (34 %).

Lähimmäksi em. kolmea lajia yltää mäkihyppy, jossa vajaa neljännes (22 %) odottaa menestystä. Kun listaan lisätään jalkapallo (14 %) ja autourheilu (10 %), niin kaikki ne lajit, joihin kohdentuu merkittävässä määrin odotuksia, on lueteltu. Em. lajien lisäksi 2-6 prosenttia väestöstä ilmoittaa, että suomalaisten huippu-urheilijoiden pitäisi menestyä hyvin kansainvälisesti alppilajeissa, uinnissa, tenniksessä, taitoluistelussa ja lentopallossa.

Taulukko 23. Missä lajeissa suomalaisten tulisi menestyä hyvin kansainvälisesti? Lajit, joissa vähintään kaksi prosenttia toivoo hyvää kansainvälistä menestymistä (%).

	2001-02 %	2005-06 %	2009-10 %
Hiihto	47	42	40
Yleisurheilu	36	38	35
Jääkiekko	31	29	34
Mäkihyppy	19	22	22
Jalkapallo	12	12	14
Autourheilu	13	10	10
Alppilajit	3	7	6
Uinti	3	4	4
Tennis	2	2	2
Taitoluistelu	1	1	2
Lentopallo	1	1	2

Käsitykset ovat muuttuneet jonkin verran viimeksi kuluneen neljän vuoden aikana. Hiihtoon kohdentuvat odotukset ovat edelleen hieman vähentyneet. Myös yleisurheiluun kohdentuu aiempaa vähemmän toiveita. Sensijaan etenkin jääkiekkoon kohdentuu selvästi aiempaa enemmän menestymisodotuksia. Aiempaa jonkin verran suurempi osa haluaisi myös sitä, että jalkapallossa menestyttäisiin.

Naiset haluaisivat menestystä hiihdossa, mäkihypyssä, alppilajeissa ja taitoluistelussa useammin kuin miehet. Miesten odotukset kohdentuvat naisia useammin jääkiekkoon, jalkapalloon ja autourheiluun.

Vaatimukset hiihdon kansainvälisestä menestyksestä kasvavat vanhimman ikäluokan suuntaan. Kun 19-25-vuotiaista 25 % toivoo hiihtäjien pärjäävän kansainvälisillä laduilla, niin 50-65-vuotiaista 54 %. Nuorten keskuudessa jääkiekkoon kohdentuu enemmän odotuksia kuin hiihtoon. Nuorista 52 % ilmoittaa, että Suomen pitäisi menestyä nimenomaan jääkiekossa. Ikääntyneistä vain neljännes (24 %) toivoo menestystä tässä lajissa.

Myös suhteessa jalkapalloon ilmenee iän mukaista riippuvuutta. Vaatimukset menestymisestä vähentyvät iän lisääntyessä. Yleisurheilun kohdalla riippuvuus on käänteistä. Menestymisodotukset ovat keskimäärää suurempia varttuneempien ikäluokkien keskuudessa.

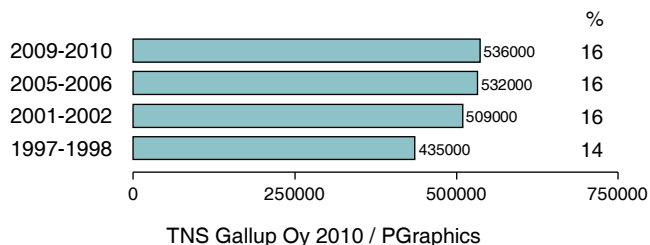
Liitteet

Liitetaulukko 1. Liikunnan vapaaehtois- ja kansalaistoimintaan osallistuvat yleensä eri lajeissa joko seuroissa tai niiden ulkopuolella. Vähintään 3.000 osallistujaa.

	2001-02	2005-06	2009-10
Jalkapallo	84.000	96.000	84.000
Jääkiekko	55.000	62.000	58.000
Yleisurheilu	60.000	54.000	55.000
Salibandy	33.500	41.000	46.000
Hiihto	66.000	50.000	36.000
Voimistelu (sis. aerobicin)	32.000	34.000	35.000
Lentopallo	33.000	22.000	29.000
Tanssi	11.000	13.000	23.000
Kävely-/juoksulenkkeily	13.500	23.000	22.000
Suunnistus	32.000	31.000	20.000
Pesäpallo	14.000	19.000	20.000
Uinti	12.000	17.500	17.500
Ratsastus	8.000	13.000	16.500
Koripallo	14.000	18.500	11.000
Autourheilu	5.000	10.000	10.500
Golf	alle 3.000	6.000	9.000
Pyöräily	6.500	5.500	7.500
Kuntosaliharjoittelu	alle 3.000	4.000	7.500
Taitoluistelu	4.500	6.000	7.000
Moottoripyöräily	3.000	3.000	6.000
Sulkapallo	4.000	5.500	5.500
Paini	3.000	3.000	5.500
Tennis	alle 3.000	alle 3.000	5.500
Laskettelu	alle 3.000	5.500	5.000
Ringette	4.000	6.500	4.500
Agility	---	---	4.000
Melonta	alle 3.000	4.000	4.000
Sauvakävely	5.000	8.000	3.500
Keilailu	3.000	6.500	3.500
Futsal	---	---	3.500
Ammunta	10.500	5.500	3.000
Kaukalopallo	4.000	5.000	3.000
Nyrkkeily	alle 3.000	5.000	3.000
Sukellus	alle 3.000	alle 3.000	3.000
Judo	alle 3.000	alle 3.000	3.000

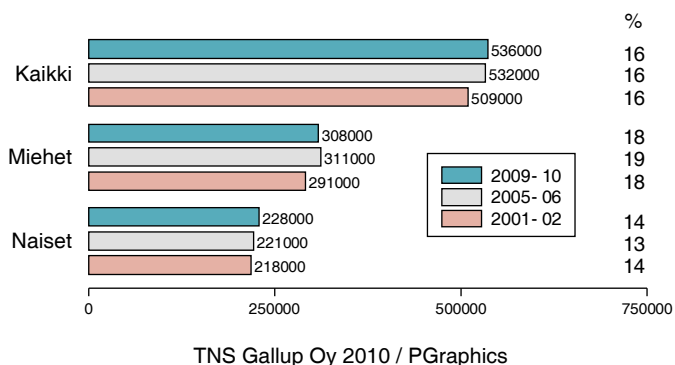
Liikuntatutkimus 2009-2010

Kuvio 16. Liikunnan vapaaehtois- tai kansalaistoimintaan osallistuminen 19-65 -vuotiaiden keskuudessa (lkm, %).

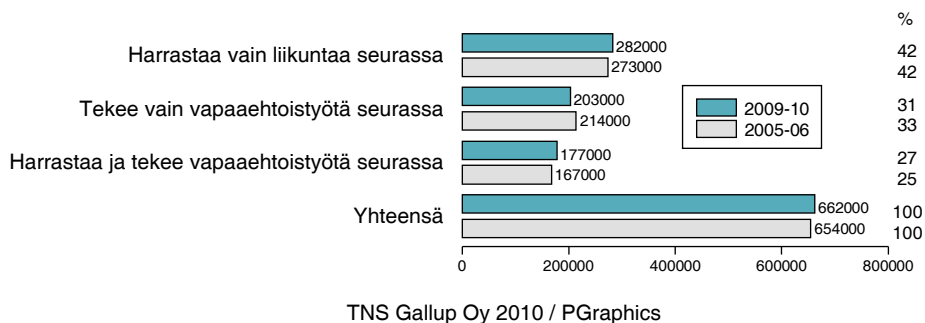
Liikuntatutkimus 2009-2010

Kuvio 17. Liikunnan vapaaehtois- tai kansalaistoimintaan osallistuminen 19-65-vuotiaiden keskuudessa (lkm, %).

Liikuntatutkimus 2009-2010

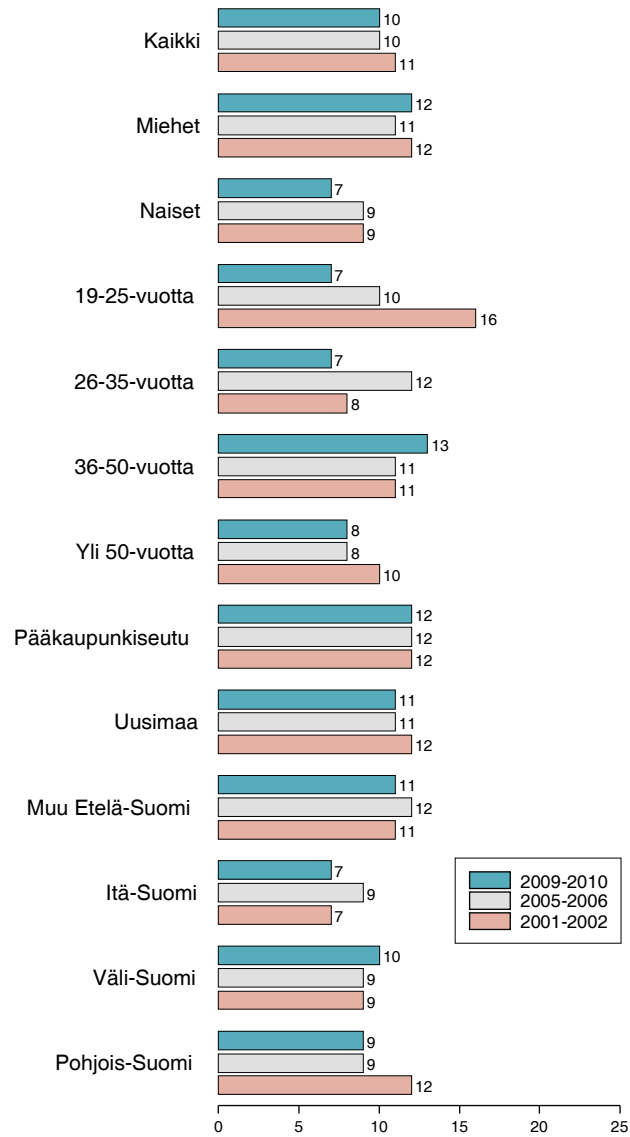
Kuvio 20. Perustietoja urheiluseuroissa toimivien 19-65 -vuotiaiden aikuisten määrästä (lkm, %).

Liikuntatutkimus 2009-2010

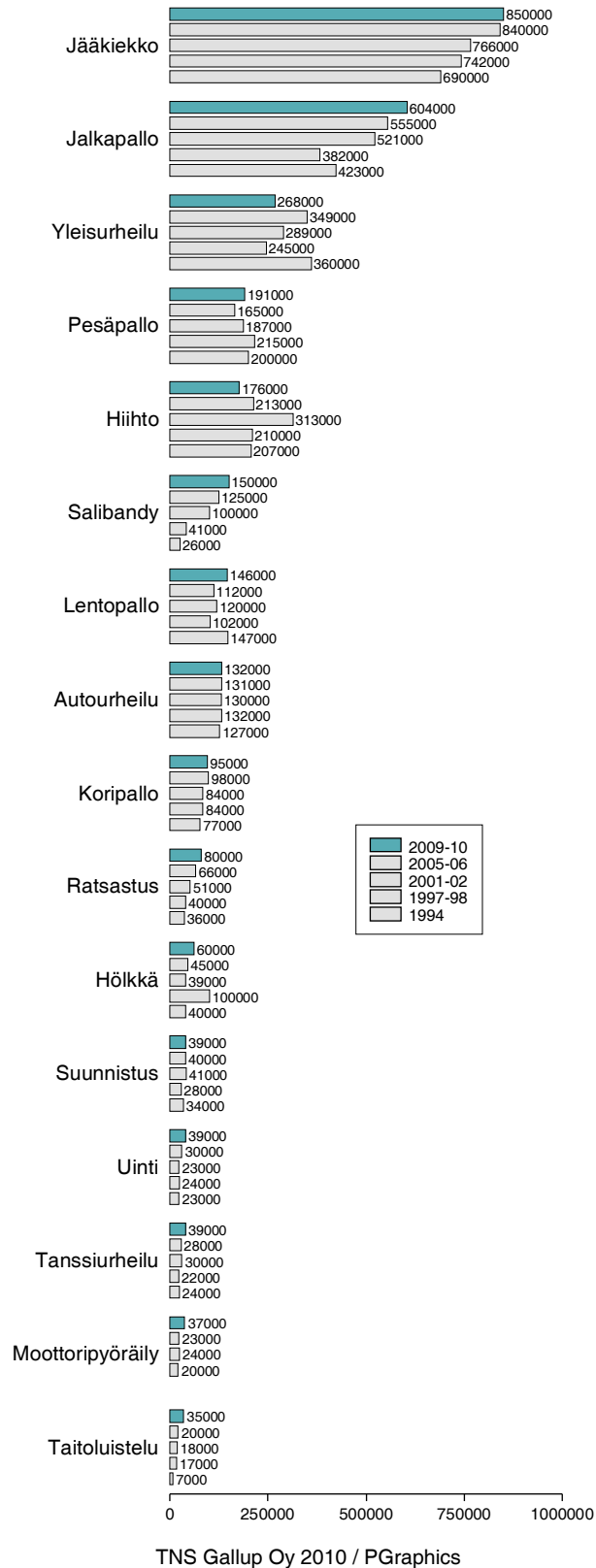
Kuvio 18. Liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyöhön käytetty aika kuukaudessa (po. tehtävissä toimivat, tunteja).

TNS Gallup Oy 2010 / PGraphics

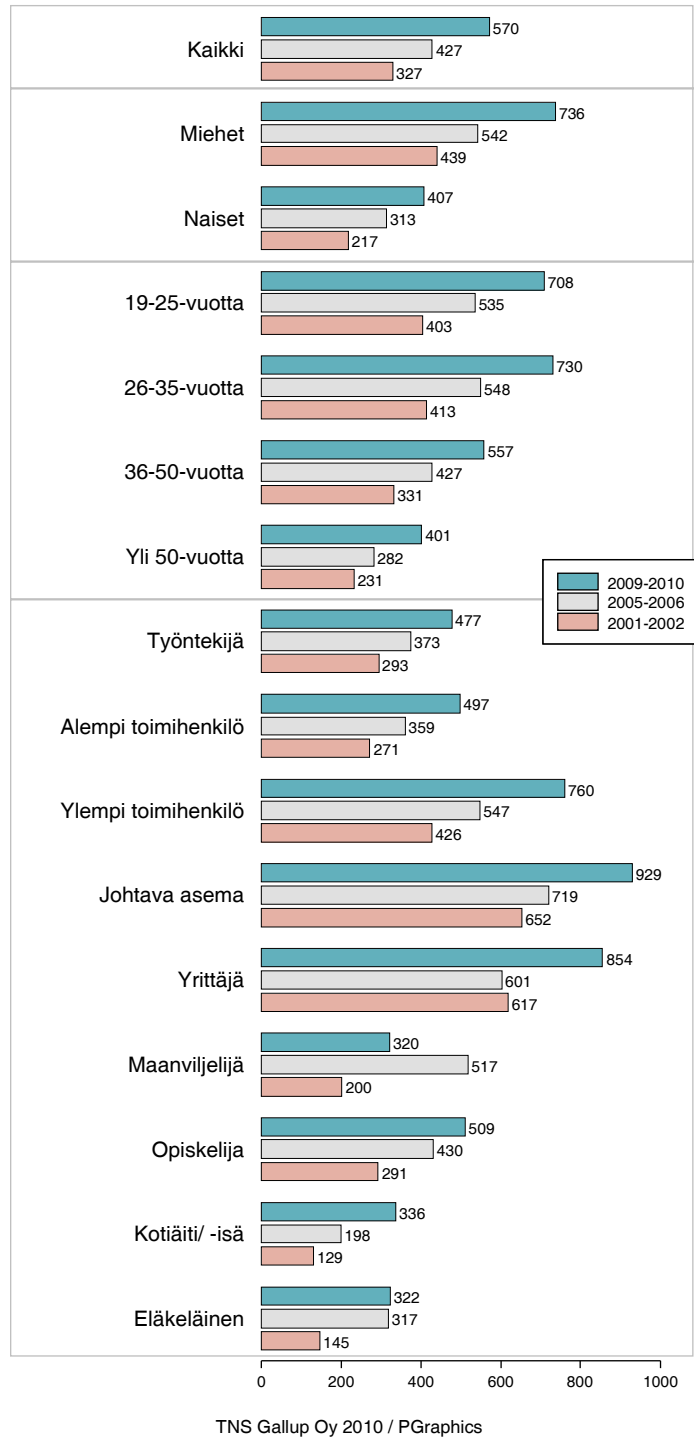
Liikuntatutkimus 2009-2010

Kuvio 23. Lajeja paikan päällä vähintään kerran vuodessa seuraavien määrä lajeittain 19-65-vuotiaiden keskuudessa (lkm.).

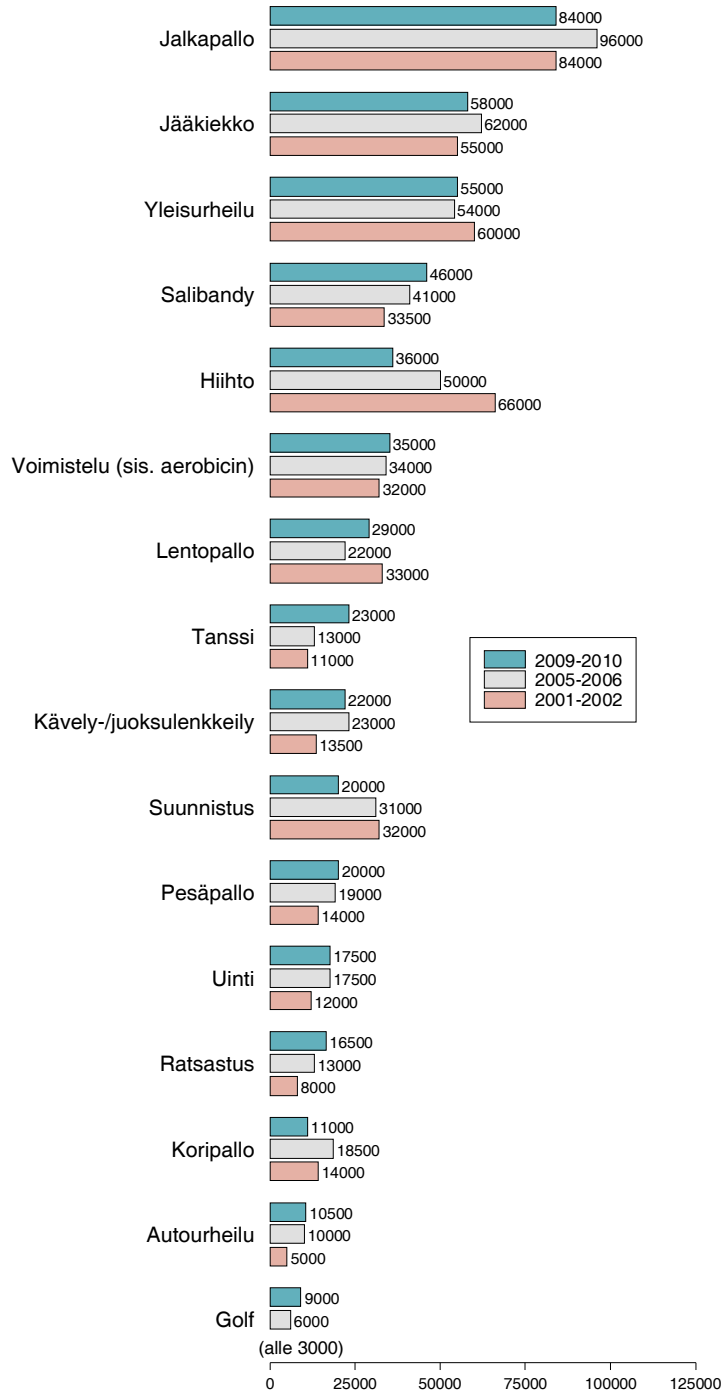
Liikuntatutkimus 2009-2010

Kuvio 7. Liikuntaharrastuksiin käytettävä rahamäärä vuodessa (euroa/vuosi).

Liikuntatutkimus 2009-2010

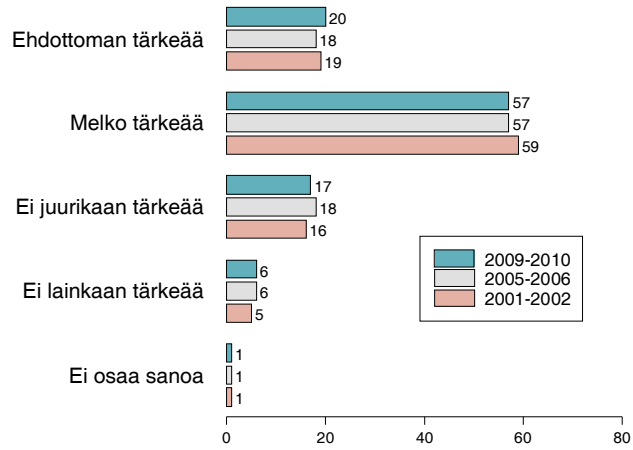
Kuvio 19. Liikunnan vapaaehtois- ja kansalaistoimintaan osallistuvat yleensä eri lajeissa joko seuroissa tai niiden ulkopuolella (lkm.).

TNS Gallup Oy 2010 / PGraphics

Liikuntatutkimus 2009-2010

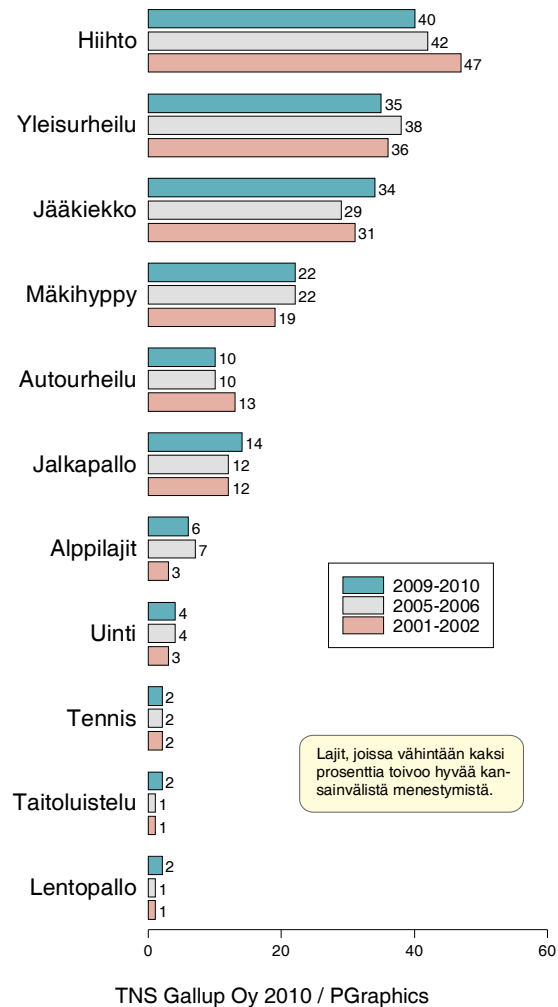
Kuvio 21. Kuinka tärkeää Suomen ja suomalaisten kannalta, että huippu-urheilijat menestyvät hyvin kansainvälisesti (%).

TNS Gallup Oy 2010 / PGraphics

Liikuntatutkimus 2009-2010

Kuvio 22. Missä lajeissa suomalaisten tulisi menestyä hyvin kansainvälisesti (%).

Liikuntatutkimuksen 2009-2010 asiantuntijaryhmä:

Rainer Anttila, Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry

Pekka Jyrkiäinen, Helsingin Kaupunki

Pasi Mäenpää, Nuori Suomi ry

Kari Niemi-Nikkola, Suomen Olympiakomitea

Jorma Savola, Suomen Kuntoliikuntaliitto

Juhani Pehkonen, TNS-Gallup

Kansallinen Liikuntatutkimus 2009-2010:

VAPAAEHTOISTYÖ

Raportti sisältää tiedot liikunnan ja urheilun aikuisväestön osallistumisesta liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyöhön tai luottamustehtäviin, vapaaehtoistyön määrät, kohteet ja tehtävät sekä liikuntaharrastamiseen käytettävät rahat, penkkiurheilu ja menestymisen toiveet.

Tutkimuksessa on haastateltu puhelimitse 5 588 19 - 65 -vuotiasta suomalaista helmikuun 2009 -tammikuun 2010 aikana.

Tutkimuksen ovat teettäneet Suomen Liikunta ja Urheilu, Suomen Kuntoliikuntaliitto, Nuori Suomi, Suomen Olympiakomitea ja Helsingin kaupunki. Tutkimuksen on toteuttanut TNS Gallup Oy sen on rahoittanut opetus- ja kulttuuriministeriö.

Vastaava trenditutkimus on toteutettu aiemmin vuosina 1995, 1997-98, 2001-2002 ja 2005-2006. Kansallinen liikuntatutkimus on ainoa säännöllinen liikuntalajien trenditutkimus Suomessa.

Vapaaehtoistyön raportin hinta on 15 euroa + toimituskulut. Sitä voi tilata SLU:n Sporttikaupasta: www.sporttikauppa.com tai sähköpostitse: sporttikauppa@slu.fi.

Raportin saa myös maksutta SLU:n nettisivuilta osoitteesta www.slu.fi/liikuntatutkimus.

Kansallinen liikuntatutkimus 2009 - 2010 koostuu kolmesta julkaisusta: Vapaaehtoistyö (SLU), Lasten ja nuorten liikunta (Nuori Suomi), Aikuisliikunta ja Senioriliikunta (Kuntoliikuntaliitto).

www.slu.fi

Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry
Finlands Idrott rf
Käyntiosoite: Radiokatu 20, 00240 Helsinki
Postiosoite: 00093 SLU
Puh: (09) 348 121 Fax: (09) 3481 2602
Tilaukset: www.sporttikauppa.com